

**PRVE NAJDBE CIKLAMNEGA TELOVNIKARJA
(TRITHEMIS ANNULATA (PALISOT DE BEAUVOIS, 1807))
(ODONATA: LIBELLULIDAE) V SLOVENSKI ISTRI**

Mitja DOBOVIŠEK^{1,2}, Chris OTTOLENGHI³, Bojan ŠKERJANC⁴,
Duša VADNJAL^{2,4}, Maja BAHOR², Damjan VINKO²

¹Cesta Alojza Travna 19, SI-4270 Jesenice; mitjadobovisek006@gmail.com

²Slovensko odonatološko društvo, Verovškova 56, SI-1000 Ljubljana

³Université Paris Descartes, Sorbonne Paris Cité, Institut IMAGINE,
24 Boulevard du Montparnasse, 75015 Paris, France

⁴Generala Levičnika 46h, SI-6104 Koper

Izveček – Opazovanja ciklamnega telovnikarja (*Trithemis annulata*) na jezeru v Fiesi in Vanganelškem jezeru v letu 2023 so prve najdbe te vrste kačjih pastirjev za Slovensko Istro (JZ Slovenija) in 3. ter 4. lokacija za Slovenijo. Prvi poročani najdbi mladih osebkov v Sloveniji nakazujeta možnost, da se vrsta pri nas tudi uspešno razvija.

KLJUČNE BESEDE: ciklamni telovnikar, kačji pastirji, Slovenska Istra, jezero v Fiesi, Vanganelško jezero, podnebne spremembe

Abstract – FIRST RECORDS OF VIOLET DROPWING, *TRITHEMIS ANNULATA* (PALISOT DE BEAUVOIS, 1807) (ODONATA: LIBELLULIDAE) IN SLOVENIAN ISTRIA

The records of Violet Dropwing (*Trithemis annulata*) at Fiesa Lake and Lake Vanganelško jezero in 2023 are the first for this dragonfly species for Slovenian Istria (SW Slovenia) and the 3rd and 4th known location for this species in Slovenia. First reported observations of juvenile specimens in Slovenia indicates that the species may be successfully developing in the country.

KEY WORDS: Violet Dropwing, Odonata, Slovenian Istria, Fiesa Lake, Lake Vanganelško jezero, climate change

Ciklamni telovnikar (*Trithemis annulata* (Palisot de Beauvois, 1807)) je široko razširjena afrotropska vrsta kačjih pastirjev (Odonata), katerega prvotni areal je obsegal Afriko vse do Arabskega polotoka, vzhodnega Irana in južne Turčije, medtem ko je bila vrsta v Evropi do konca 19. stoletja omejena na skrajni jug celine in vzhodno sre-

dozemsko obalo (Boudot s sod. 2009, Kalkman s sod. 2015). Zaradi učinkov globalnega segrevanja se je vrsta v zadnjih dveh desetletjih v Evropi hitro razširila in je razmeroma pogosta v velikem delu vzhodnega in zahodnega Sredozemlja (Kalkman s sod. 2015, Vinko & Šalamun 2021, Cabana s sod. 2022). Vrsta je bila v Sloveniji prvič opažena leta 2021 v Vipavski dolini na jezeru Vogršček (Vinko & Šalamun 2021), leto kasneje pa je bila opažena še na Škalskem jezeru pri Velenju (Vinko s sod. 2022). Zaradi ekoloških značilnosti vrste in ker so podnebne spremembe bistveni dejavnik pri njenem razširjanju, je pričakovati še več novih najdb in seveda tudi razmnoževalnih vedenj na območju celotne Slovenije (Vinko & Šalamun 2021, Bahor & Vinko 2022). V Sloveniji doslej še nismo zabeležili ličink, levov ali sveže preobraženih osebkov te vrste.

V letu 2023 je bil ciklamni telovnikar prvič opažen v Slovenski Istri (JZ Slovenija), kjer je bil sicer pričakovan (Vinko & Šalamun 2021). V prispevku poročamo o lastnih in javno objavljenih najdbah na jezeru v Fiesi in Vanganelškem jezeru. Ciklamni telovnikar je tako 54. vrsta kačjih pastirjev, zabeležena v Slovenski Istri (Vinko s sod. 2019).

Poročamo tudi o prvih najdbah mladih (juvenilnih) osebkov v Sloveniji, in sicer z Vanganelškega jezera, kar nakazuje možnost uspešnega razvoja te vrste pri nas. Oba mlada osebka druge generacije, ki sta se preobrazila konec septembra, sta se morala razviti ali na Vanganelškem jezeru ali drugod v Slovenski Istri. Zaradi mobilnosti vrste pa bodo za nedvoumno potrditev razvoja vrste pri nas potrebne nadaljnje terenske raziskave z najdbami levov ali sveže preobraženih osebkov.

Podatki o najdbah

Na severnem jezeru v Fiesi (45°31'28.6"N, 13°34'56.6"E) je Jost Holtzmann 23. 6. 2023 fotografiral odraslega samca ciklamnega telovnikarja in fotografijo vključil na iNaturalist (2023). Fotografija predstavlja prvi podatek te vrste za Slovensko Istro. Fotografiral je tudi naslednje vrste kačjih pastirjev: rdeči voščenc (Ceriagrion tenellum), prodni in mali modrač (Orthetrum cancellatum, O. coerulescens), opoldanski škrlatec (Crocothemis erythraea) (iNaturalist 2023).

C. Ottolenghi je 23. 7. 2023 med 11:30 in 13:30 na istem jezeru opazil štiri odrasle samce ciklamnega telovnikarja. Ti so se nahajali na severnem obrobju jezera in posedali ob vodni vegetaciji, teritorialnih vedenj ni zabeleženih. Opazil je tudi naslednje vrste kačjih pastirjev: modri kresničar (Ischnura elegans), veliki in modroriti spremljevalec (Anax imperator, A. parthenope), prodni in mali modrač, opoldanski škrlatec.

7. 8. 2023 je M. Bahor na istem jezeru opazila pet odraslih samcev ciklamnega telovnikarja ter druge vrste kačjih pastirjev: sinji presličar (Platycnemis pennipes), modri kresničar, sinji modrač (O. brunneum), opoldanski škrlatec, krvavordeči kamenjak (Sympetrum sanguineum).

Na Vanganelškem jezeru (45°30'37.3" N, 13°46'44.8" E) je M. Dobovišek 16. 9. 2023 ob približno 15:00 na sončen dan opazil dva odrasla samca ciklamnega telovnikarja. Pregledana je bila zgolj severna obala jezera. Opažena samca sta spreletavala na kamniti zaježitvi na severni brežini jezera in posedala na tamkajšnjem kamenju ter od-

Sl. 1, 2: Odrasel (1) in mlad, juvenilni (2), samec ciklamnega telovnikarja (*Trithemis annulata*). Foto: Bojan Škerjanc, 25. 9. 2023.

mrlji lesni biomasi, čas letanja in posedanja na preži sta se neperiodično izmenjavala. Opažene so bile tudi naslednje vrste kačjih pastirjev: prodni modrač, opoldanski škrlatec in sredozemski kamenjak (*S. meridionale*). Teritorialnih odnosov med prisotnimi vrstami ni bilo opaziti.

25. 9. 2023 dopoldne je B. Škerjanc na sončen, a vetroven dan na istem jezeru, opazil enega odraslega in enega mladega (juvenilnega) samca ciklamnega telovnikarja (slika 1, 2). Opazil je tudi deve (*Aeshna* sp.) in kamenjake (*Sympetrum* sp.).

D. Vadjnal je na tem jezeru opazila ciklamnega telovnikarja še ob drugih dneh. 25. 9. 2023 je med 14:30 in 16:00 na sončen in vetroven dan fotografirala še enega mladega samca, mlajšega od osebka, ki ga je isti dan fotografiral B. Škerjanc (slika 2).

27. 9. 2023 je med 10:00 in 12:30 na sončen dan opazila enega odraslega samca občasno preletavati nad vodo. Osebek je tudi preganjal progasta kamenjaka (*S. striolatum*) med odlaganjem jajčec (ovipozicija). Zabeležila je še blede devo (*A. mixta*) in prodnega modrača.

5. 10. 2023 je med 10:30 in 13:00 na sončen dan opazila dva odrasla samca, ki sta odganjala drug drugega in tudi preganjala par sredozemskih kamenjakov med ovipozicijo.

11. 10. 2023 je na sončen dan med 10:00 in 13:00 opazila tri odrasle samce.

Zahvala

Zahvaljujemo se Matjažu Bedjaniču in Aliju Šalamunu za posredovanje pripomb ter Janu Gojznikarju za pomoč prvemu avtorju pri terenskem delu.

Literatura

- Bahor, M., Vinko, D.**, 2022: Novi najdbi ciklamnega telovnikarja *Trithemis annulata* v Sloveniji, prvič tudi na Štajerskem. *Erjavecija* 37: 116-121.
- Boudot, J.-P., Kalkman, V. J., Azpilicueta Amorín, M., Bogdanović, T., Cordero Rivera, A., Degabriele, G., Dommanget, J.-L., Ferreira, S., Garrigós, B., Jović, M., Kotarac, M., Lopau, W., Marinov, M., Mihoković, N., Riservato, E., Samraoui, B., Schneider, W.**, 2009: Atlas of the Odonata of the Mediterranean and North Africa. *Libellula Suppl.* 9: 1-256.
- Cabana, M., Prunier, F., Cordero-Rivera, A., Díaz Martínez, C., Miralles-Núñez, A., Luque, P.**, 2022: *Trithemis annulata* and *Trithemis kirbyi*: their recent expansion in the Iberian Peninsula. In: Vinko, D., Bedjanič, M. (ed.), *ECOO 2022, 6th European Congress on Odonatology, 27–30th June 2022, Kamnik, Slovenia. Book of Abstracts*. Slovensko odonatološko društvo, Ljubljana, pp. 71.
- iNaturalist**, 2023. <https://www.inaturalist.org> [obiskano 29. 10. 2023]
- Kalkman, V.J., Riservato, E., Hardersen, S.**, 2015: *Trithemis annulata* (Palisot de Beauvois, 1807). In: Boudot, J.-P., Kalkman, V.J. (ed.), *Atlas of the European dragonflies and damselflies*. KNNV Publishing, Utrecht, pp. 313-315.
- Vinko, D., Bahor, M., Goertzen, D.**, 2022: Two new records of *Trithemis annulata* (Palisot de Beauvois, 1807) (Odonata: Libellulidae) in Slovenia. *Nat. Slov.* 24(2): 55-58.
- Vinko, D., Šalamun, A.**, 2021: First record of Violet Dropwing *Trithemis annulata* (Palisot de Beauvois, 1807) (Odonata: Libellulidae) in Slovenia. *Nat. Slov.* 23(2): 25-37.
- Vinko, D., Šalamun, A., Bedjanič, M.**, 2019: Kačji pastirji. In: Pavšič, J., Gogala, M., Sešliškar, A. (eds.), *Slovenska Istra I – Neživi svet, rastlinstvo, živalstvo in naravovarstvo*. Slovenska matica, Ljubljana, pp. 195-214, 427-428 [Dodatna literatura].